

Dobrý den, všechny vás zdravím

Tento týden se seznámíme s nově nastupující dynastií – s Jagellonci. Období její vlády v Čechách netrvá dlouho. Na trůnu se vystřídali pouze 2 panovníci. Vladislav , se synem Ludvíkem.

Pro naše království je to období velmi významné.

Nedostatek síly (slabost) panovníka mu způsobil ztrátu jeho moci (oslabení).

Vzala si ji šlechta. Té nyní vzrostla moc. A chce vládnout.

Podařilo se jí to. Prostřednictvím zákoníku.

Co to znamenalo pro náš stát? Jaký to mělo dopad?

Z království , kdy vládne výhradně sám král se nyní stává monarchie, kdy se panovník už o svou moc musí dělit. Dělí se se stavy (máte vysvětleno)

Proto je označení **stavovská monarchie**

A tento fenomén se vyskytuje i u jiných evropských panovnických rodů.

Pro pochopení pozdějších dějin je dobré toto pochopit a pamatovat si

Druhou významnou změnou je to, že se zcela **mění způsob života šlechty**. Ta nyní pomalu opouští svůj několik století zajetý život a začíná hledat nový – pohodlnější. (projeví se to např. Už nebydlí na hradě, ale na zámku)

Dovolím si moji osobní poznámku a budu ráda, když nad ní popřemýšlíte

Proč se učit o minulosti, o tom co už se stalo a nelze vrátit? - Pro poučení....

Pro poučení nás všech, společnosti, pro poučení nás samých...

Zde, na příkladu Vladislava, opět vidíte, jasně , co se stane, když se někdo vzdá své moci.

....Vezme (získá) ji někdo jiný.

Vzkaz od Vladislava pro vás :-))

Nevzdávejte se své moci, nedávejte svoji sílu ve prospěch druhých.

Jak tomu rozumět ?

Každý z nás má v sobě dary, schopnosti, dovednosti..... sílu v sobě. Hledejte ji a odkrývejte,
Co všechno v sobě máte, co dokážete....

Myslím, že toto 3 měsíční samostudijní období vám poskytlo dobrou příležitost k tomu, abyste se sami sebe více poznali a něco si o sobě uvědomili a byli nakonec mile překvapeni

:-)))

Úkoly na tento týden:

1. pečlivě přečíst prezentaci – je místo výkladu
 - zameřte se a zkuste pochopit princip stavovské monarchie (umět vysvětlit)
 - + změnu způsobu života šlechty , její spory s městy
2. opsat nebo vytisknout zápis
3. odpovědět na kontrolní otázky na konci

Vladislav Jagellonský-

matka Alžběta Habsburská (vnučka Zikmunda)

- na všechno odpovídal ubohým souhlasem „dobře“, proto dostal přezdívku král Dobře
- mladý, hezký, nezkušený, bezúhonný, měkký, přívětivý, každému vyhověl, nikomu neublížil, nerad se zlobil, nerad se přemísťoval. Když se stal uherským králem, přesídlil se do Budína (dnes součást Budapešti v Maďarsku) a za 25 let se do Phy donutil přijet 3x
- 1471 byl stavy zvolen králem, bylo mu 15 let
- doba kdy vládl nebyla příznivá – spory s papežem – klatba, Matyáš Korvín ovládal část území. Boje s ním vyčerpaly státní pokladnu.
- 1477 se měl oženit, ale nevěsta přišla o věno. Proto ze svatby sešlo a on zůstal starým mládencem do 46 let
- 1490 zemřel Matyáš Korvín- Vladislav se stal uherským králem, přesídlil z Phy do Budína a od té doby se o Čechy zajímal jen okrajově

Moci se v Čechách chopila šlechta, využila nezájmu krále a zmanipulovala ho jak hmotně, tak politicky. Král vydal tzv. Vladislavské zřízení zemské, kterým oslabil svoji moc (viz vysv. později)

- útočná šlechta začala politicky i hospodářsky zatlačovat i města, která v době Jiřího byla na vrcholu své moci a rozvoje. Tím začala válka 2 nejvýznamnějších složek společnosti – šlechty a měst – to znamená rozdvojení společnosti –

Příčinou zápasu byly poměry hospodářské

. - šlechta žila z rent , získala obrovské majetky (pole, lesy louky....) po husitství, ale nebylo dost lidí, kteří by jim na nich pracovali a odváděli rentu: Proto šlechta začala hledat nové způsoby jak si přivydělat .– Začala podnikat – investovat, znamená vydělávat – Nejvíce se zaměřila na rybníkářství (jižní Čechy, chov ovcí , těžba dřeva a vaření piva (pivovary)

Z šlechtice rytíře (středověký bojovník, hrdina ...) se stal šlechtic podnikatel (už nebojuje, záleží mu na lepší životní úrovni a pohodlí)

Podnikáním se šlechta dostala do konfliktu s městy, která pro ni byla konkurencí. Začala tedy popírat jejich práva a výsady, práva politická – spolupodílet se na moci, účast na sněmech. To proto, aby je co nejvíce oslabila. Zbavila by se konkurence.

K tomuto účelu písemně vytvořila soubor zákonů a donutila krále ho vydat. =

- 1500 – Vladislavské zřízení zemské – souborný zákoník privilegií ve prospěch šlechty .

Výrazně omezil moc měst. Vedlo to k tomu, že feudálové si dělali co chtěli a čím dál více znevolňovali venkovský lid, protože potřebovali prac. síly. Lidem se hodně stížil život, nelíbilo se a vedlo to k rebeliím

-1517 – Svatováclavská smlouva- znamenala konec sporů , znovu byla potvrzena účast měst (3.stav) na sněmech a městské trhy prohlášeny za svobodné (za vlády syna Ludvíka)

Objevil se totiž jiný nepřítel – bouřící se lid.

- 1502 se oženil s Annou , sestřenicí fr. krále. Jejich dvě děti uzavřely sňatky s Habsburky – Anna (Alžběta) se stala manž. Ferdinanda I.(od r.1526 český král) Habsb. a Ludvík se oženil s Marií Habsb.

- stavovská monarchie - král vládne teoreticky, formálně, ale prakticky stavy

- 1509 nechal korunovat syna Ludvíka českým králem v Phe (v Uhrách řádl mor)

- trpěl pakostnicí = dnou (vlivem špatně fungujícího metabolismu se v kloubní tekutině usadí kyselina močová, zkrystalizuje a otečou klouby, bolest, horečka...)

- 1516 zemřel

Vladislav Jagellonský 1471- 1516

král Dobře (Bene)

manž. Anna

- 41. panovník, 18. král
- vládl bez koncepce, slabý a nerozhodný
- do r. 1478 vedl válku o českou korunu s Matyášem Korvínem – období dvojvládí
- r. 1490 po Korvínově smrti získal uherskou korunu
- nově stavovská monarchie – panovník se dělí o moc se stavy
 - došlo k oslabení král. moci, vzestup úlohy sněmů
- Stavy - jsou šlechta, rytíři, města
- šlechta a města mezi sebou soupeří o polit. a hosp. výhody
- mění se způsob života šlechty – z rytíře je podnikatel, který má zájem hospodařit a docílit větších zisků, zbohatnout
 - Zakládá rybníky, chová ovce, vaří pivo
- nárůst konfliktů v zemi – král přesídlil do Budína, neřeší záležitosti Čech
- 1500 – Vladislavské zřízení zemské – zákoník (ústava) – omezení moci krále a posílení pozic šlechty na úkor měst (popřel platnost účasti na sněmech)
- 1517 – Svatováclavská smlouva – kompromis – právo účasti měst na sněmu, legalizace podnikání šlechty
- zahraniční politika . - zápas s Habsburky o převahu v Evropě – dohoda spojení skrze sňatky

Vladislav Jagellonský

☞ Po smrti Jiřího z Poděbrad se českým králem stal Vladislav II. Jagellonský.

☞ Pocházel z polského katolického rodu Jagellonců, jeho otec byl Kazimír IV.

☞ Vládl od roku 1471 do roku 1516.

☞ Byl to slabý, nerozhodný král, vysloužil si přezdívku „*Král Dobře*“, „*Král Bene*“.

- po smrti Matyáše Korvína i uherským králem
- volební slib – bude sídlit v Budíně
 - do Prahy jen na krátké návštěvy
 - neprůbojný, dostal se do vleku uh. dvořanů a rádců
- čeští šlechtici ztratili možnost ovlivňovat zahraniční politiku
- Praha ztratila přitažlivost, nebyl tady dvůr
- posílení moci šlechty, vymáhá si privilegia
- v Čechách k hlubokému úpadku královské moci, stát se mění ve stavovskou monarchii, v níž šlechta, ale i města získávají nad králem převahu
- v zemi se prosazují zej. zájmy panstva a rytířstva
- o životě v království rozhodovaly zemské sněmy

Vladislav Jagellonský (1456–1516)

- ☞ Nový český král – katolík (původem polský princ) – zavázal se dodržovat kompaktáta
- ☞ Každý člověk v zemi si mohl vybrat svobodně mezi katolictvím a kališnictvím

Vladislavovy manželky

☞ Vladislav Jagellonský byl 3x ženatý.

☞ První sňatek uzavřel s Barborou Braniborskou z rodu Hohenzollernů.

☞ Druhou ženou se stala vdova Matyáše Korvína Beatrice Aragonská. Tento sňatek byl ovšem neplatný, protože Vladislav nebyl ještě rozvedený. Obě manželství zůstala bezdětná.

Beatrice Aragonská a Matyáš Korvín

☞ Třetí manželka se jmenovala Anna z Foix, s níž měl Vladislav 2 děti: **Annu a Ludvíka**. Krátce po porodu Ludvíka ovšem Anna zemřela.

☞ Vladislav uzavřel dynastickou smlouvu s císařem **Maxmiliánem I. Habsburským**. Jeho dcera **Anna Jagellonská** se provdává za císařova vnuka **Ferdinanda Habsburského**, **Ludvík Jagellonský** se ožení s císařovou vnučkou **Marií Habsburskou**.

Anna z Foix

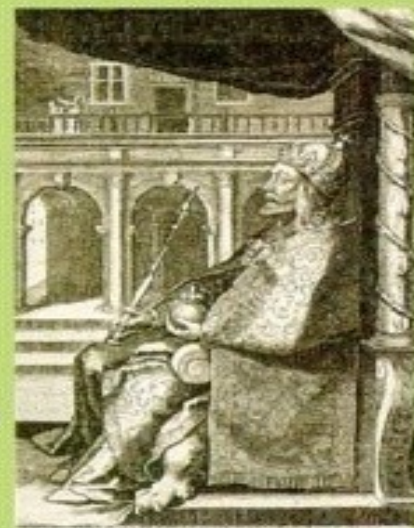
Vladislav Jagellonský na českém trůně (1471 – 1516)

- Vladislav Jagellonský se podle předešlých smluv mezi jeho otcem Kazimírem IV. a Jiřím z Poděbrad stal roku **1471 českým králem**.
- Trvá „**dvojvládí**“ s Matyášem Korvínem – vyřešeno tzv. **OLOMOUCKOU SMLOUVOU** (1478), která potvrzovala dosavadní stav. Nadále směli užívat titulu **český král dva panovníci**:
 - a) Vladislav s právem vládnout dědičně v Čechách,
 - b) Matyáš rovněž s dědičným právem na Moravě, Slezsku a obou Lužicích.

☞ Po smrti **Matyáše Korvína** (trpěl dnou, zemřel po mozkové mrtvici, neměl potomky) v roce **1490** vládl Vladislav na celém území Koruny české.

☞ Také se stal **uherským** králem, proto přesídlil do **Budína**, Prahu navštěvoval jen málokdy.

☞ Obě království byla spojena v soustátí (unii) pod vládou jednoho panovníka (až do roku 1918).

Dvojvládí

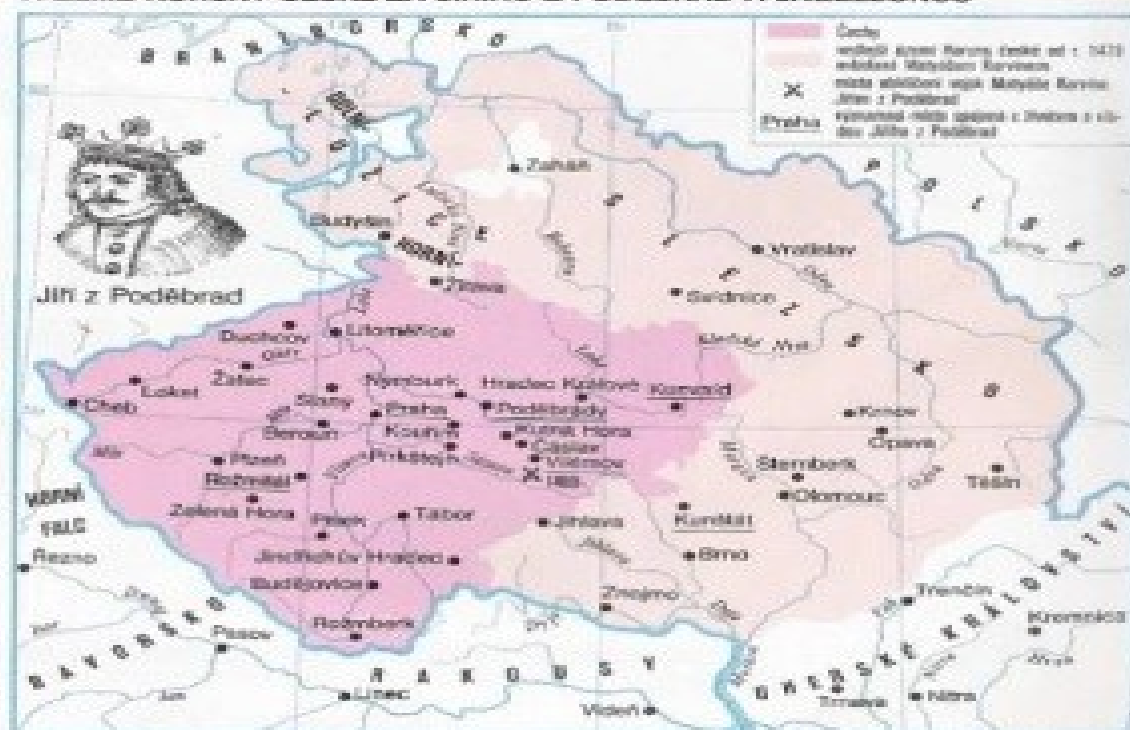
☞ Většina českých katolíků uznávala nadále **Matyáše Korvína**, zvoleného českým králem ještě za života Jiřího z Poděbrad.

☞ Vleké boje byly ukončeny po jednáních v Brně a Olomouci – tzv. **olomoucké dohody**.

☞ Oba si ponechali titul krále, vláda byla rozdělena – Matyáš Korvín vládne na Moravě, Lužici a Slezsku, Vladislav II. Jagellonský panuje v Čechách.

7. ZEMĚ KORUNY ČESKÉ ZA JIŘÍHO Z PODĚBRAD A JAGELLONCŮ

STAVOVSKÁ MONARCHIE

Vladislav II. Jagellonský

- slabý panovník „král dobře“
- český stát je **STAVOVSKOU MONARCHIÍ**
- dělba moci **král + šlechta + města**
- **České království** je spojeno osobou panovníka s **Uherským královstvím** →

PERSONÁLNÍ UNIE

Utváření stavovské monarchie

Český panovník byl ve svém rozhodování omezován názory stavovské reprezentace, tzn. zástupci pánů, rytířů a královských měst.

stavovský stát

PAMATUJ!!!!

Stavovská monarchie =
panovník se dělí o moc
ve státě se zástupci
stavů - pánů, rytířů a
měšťanů.

POBÝVAL V UHRÁCH

ČESKÉ ZEMĚ

VLÁDLY ZDE ZEMSKÉ SNĚMY
- ZÁSTUPCI - PÁNŮ

- ZEMANŮ
- MĚST

PÁNI - NEJVĚTŠÍ MOC

Stavovská monarchie znamenala úpadek královské moci, panovník se opíral o zemský sněm – zástupce vyšší, nižší šlechty a později i zástupce měst.

(1500 – „Vladislavské zemské zřízení“ – omezovalo moc panovníka, udělení výsad pro šlechtu na úkor panovníka a měst)

- Stavovská monarchie.
- 1. Páni (vyšší šlechta),
- 2. Rytíři (nižší šlechta),
- 3. Královská města.

Vladislavova majestátní pečeť

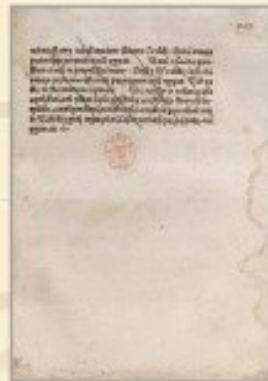
z 15. stol.

Obrázek č. 3

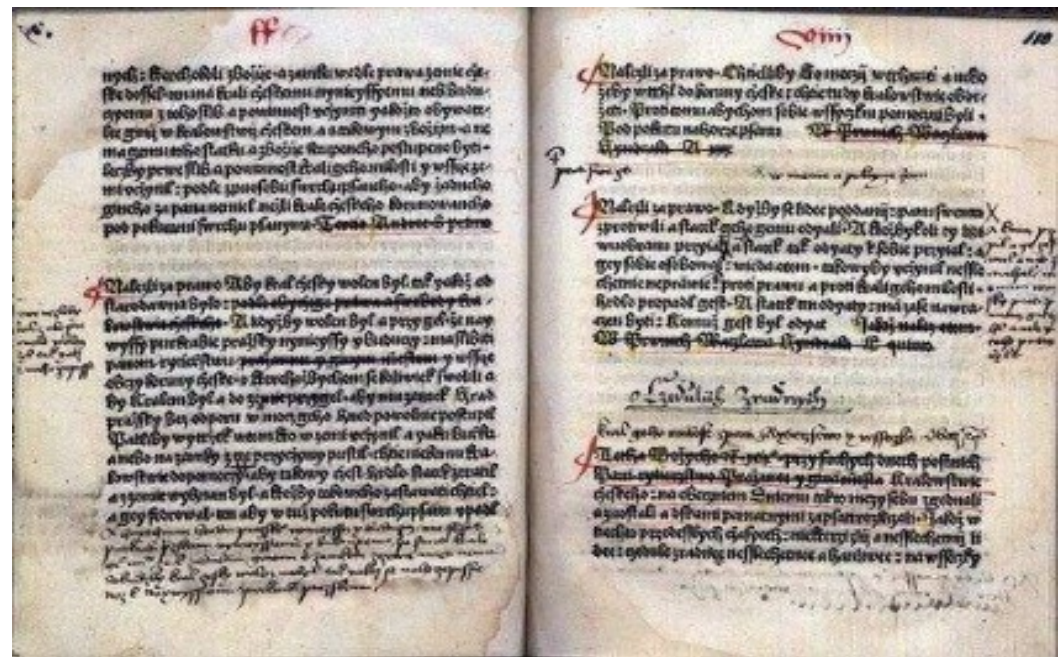

Vladislavské zřízení zemské 1500

- oslabení moci měst, posílení moci šlechty
- města nesmí hlasovat na zemském sněmu

ČVUT 1980.12

- 1500 – Vladislavské zřízení zemské = poprvé zapsáno zemské právo

Vladislavské zřízení zemské

Šlechta bohatla a sílila na úkor krále. Proto se šlechtě podařilo prosadit nový zákoník, který vydal r. 1500 Vladislav. Říká se mu **Vladislavské zřízení zemské**.

Zákoník zbavil města práva hlasovat na sněmu → **spory mezi městy a šlechtou**.

Autorem této ústavy byl královský prokurátor **Albrecht Rendl z Oušavy**.

Spory mezi šlechtou a městy byly vyřešeny až r. 1517 v tzv. **Svatováclavské smlouvě** - města mohla zasedat v zemském sněmu, šlechtě byly poskytnuty výsady v podnikání.

- Přijaty dva právní dokumenty:
 - Vladislavské zřízení zemské (1500) - právně potvrdilo postavení šlechty a byla omezena práva měst (ta měla na sněmu hlas jen tehdy, když se jich to týkalo).

Je zde rozvinuta teorie o královských městech jako poddaných králi, a tudíž nejsou rovny šlechtě
 o Zákon upřednostňuje šlechtu před městy
 o Je výrazem slabosti panovníka - Vladislava Jagellonského

JAGELLONSKÁ GOTIKA

Pozdní gotika

Po násilném přerušení kulturního vývoje za husitských válek se opět do stavitelské práce pustil Vladislav Jagellonský.

Nechal pokračovat v dostavbě Pražského hradu. V čele stavby stál Benedikt Reid, který dostavil královský palác a mimo jiné postavil Vladislavský sál.

On se podílel na stavbě chrámu svaté Barbory v Kutné Hoře, dále Kamenné kašně a Hrádku.

Je autorem hradů – Švihov, Rabí, Blatná. 🧐

V Praze působí i Matěj Rejsek, který postavil Prašnou bránu a pracoval i na chrámu svaté Barbory v Kutné Hoře.

Vladislavský sál je největší slavnostní prostor středověké části Pražského hradu. Byl postaven za panování Vladislava Jagellonského. Užívá se pro reprezentační shromáždění o státních svátcích (slibi prezidenta), slavnostní zasedání Parlamentu a podobně.

Pernštejn

Chrám sv. Barbory

Kroužená klenba hlavní lodi chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře – Benedikt Rejt

Významné stavby z Vladislavovy doby poznáme podle vyznačené iniciály krále jména W (polsky Wladislaw)

Neopisovat - zajímavost

Daliborka

- Daliborka je pevnostní věž postavená v roce 1496 za vlády Vladislava Jagellonského.
- Byla součástí hradního opevnění Pražského hradu a stojí na konci Zlaté uličky.
- Byl zde umučen Dalibor z Kozojed.

Pražský hrad, Černá věž a Daliborka

- Věž nechal roku 1496 postavit Vladislav Jagellonský a sloužila k obraně hradu i jako vězení.
- První vězeň (podporoval vzbouřené poddané) byl na rozkaz krále popraven.
- S postavou tohoto vězně se můžeme setkat v opeře od Bedřicha Smetany a také v pověsti o ubohém vězni, který se sám naučil hrát na housle.

PŘÍPAD DALIBORA Z KOZOJED

V roce 1496 se vzbouřili proti rytíři Adamovi Ploskovskému z Drahonice na Litoměřicku jeho vlastní poddaní. Za skutečně nelidské chování se pomstili útokem na jeho tvrz, svého pána donutili podepsat glejt, ve kterém je všechny osvobodil od poddanství. Sousední rytíř Dalibor z Kozojed využil situace a obsadil panství Adama Ploskovského, zaměstnal na svých pozemcích uprchlé poddané. Skutečnost se tedy zásadně liší od pověsti, kterou sepsal Alois Jirásek. Z ochránce poddaných se po studiu soudních zpráv vynoří obraz klasického dravého feudála, který neváhal a ukradl panství svého souseda. Také pověst o houslích, na které měl Dalibor ve vězení hrát, má jiný výklad. Hůsle byly ve středověku mučicí nástroj v podobě skřipce. Tělo bylo tak dlouho napínáno, až obviněný začal vypovídat. Dalibor byl odsouzen za krádež a v roce 1498 popraven.

Kontrolní otázky

1. Kdo vládl v českém království před Vladislavem Jagellonským?
2. Jakou přezdívku si vysloužil Vladislav Jagellonský a proč?
3. Vysvětli pojem Vladislavské zřízení zemské.
4. Objasni pojem stavovská monarchie.
5. Jakého vyznání byl Vladislav Jagellonský?
6. Který umělecký sloh se u nás rozvíjel v jagellonské době? Co o něm víš?
7. Jak souvisí tzv. olomoucké dohody s Matyášem Korvínem?